

2. ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ

Υπόθεσις. Ήερι τὸ τέλος: οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ταῖς γενομέναις ἐξ ἀρχῆς διαθήκαις διυσχυρίζονται, οἱ δέ, λέγοντες διι μετεκαλέσατο τὸν ἀρχοντα ἵνα ἀνοη ἀντάσ, τοῖς τελευταῖον παρὰ τοῦ Κλεωνύμου γενομένοις.

Περὶ τούτων σιελάδομεν ἐν Ἀθηνᾶς τόπ. Η' σ. 58 ἐπ. ἔχει δὲ
ἀντὶ τῶν πρὸς τὸ τέλος φανερῶς ἡμαρτημένων, ὥκάσσεμεν: καὶ τε-
λευταῖον **〈ώς〉** παρα(φρονοῦντος) — ἢ παρα(νοοῦντος) **Kλεωνύμου**
γενομέν(a)s.

Εἰς ταῦτα προστίθεμεν νῦν τὰ ἔξης:

Πάντας οἱ ἐκδόται διμοίως ὡς ἀνω τὸ χωρίον τοῦτο ἔχέντος, πλὴν τοῦ Schömann τηρήσαντος μὲν τὴν παραδεδομένην γραφήν: οἱ δὲ λέγοντες φασὶν διι μετεκαλέσατο τὸν ἀρχοντα ἵνα λύσῃ αὐτὰς καὶ (1) τελευταῖον παρὰ τοῦ Κλεωνύμου γενομένοις, εἰκάστηντος δὲ μόνον πρὸς συμπλήρωσιν ἐν τοῖς Comment. σ. 176: καὶ (τοῖς) τελευταῖον παρὰ τοῦ Κλ. γενομένοις (χρῶνται. τεκμηρίοις). Σημειώτεον δὲ ὅτι ὁ ξοῖδιμος ἀνήρ, τῇ συνηθείᾳ τοῦ τὰς Ἱποθέσεις εἰς τοὺς Ἰσαίου λόγους γράψαντος στοιχῶν, ἀποφεύγει νὰ στίξῃ οἱακόρματος πρὸ τοῦ λέγοντες, εὐλόγως ἀποφανόμενος καὶ ἀποδεικνὺς ὅτι οἱ λέγοντες εἰσὶ, qui hanc orationem habent.

"Ηδη, μετὰ διευτέρως φροντίδας, ἐπῆλθεν ἡμῖν ὅτι τὸ περὶ οὐ διόγος χωρίον δύναται πολλῷ κάλλισον καὶ πιθανώτερον νὰ συμπληρωθῇ ως ἔξης: οἱ δὲ λέγοντες φασὶν διι μετεκαλέσατο τὸν ἀρχοντα ἵνα λύσῃ αὐτάς, καὶ τελευταῖον <ὡς ἔξ οργῆς> παρὰ τοῦ Κλεωνύμου γενομένας. 'Ομοίως λέγει ὁ παλαιὸς τεχνογράφος ἐν τῷ 'Ὕποθέσει τοῦ π. τ. 'Αστυφ. κλήρῳ: δὲ λέγων... κατηγορεῖ τῶν διαδηκῶν φιλαστῶν. "Οσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀνώμαλον τῆς συνθέσεως, ἡ δλγ. 'Ὕπο-

(1) Σημειωτέον ἔτεις ἀντὶ τοῦ τῶν Χ' φων καὶ τούτου ὁ Sauppe ἔχεις: τοις. ὅ
καὶ πάγκαις αἱ νεώτεραι ἐκδόται ἐξεσέβαντο. Ήτο τούτου ἡ ὁ Reiske τὸν μὲν καὶ
ἀγέργητον, πατέοντὸν τελευταῖον προσείθηκε τὸ ἄρθρο. τοῖς.

Πεσις είνε τόσον ἀπειροκάλως καὶ ἀμελῶς συντεταγμένη, ὅτε συγχέει μᾶλλον τὴν ἀπάδει τῇ γῆμετέρᾳ προσθήκῃ.

“Οτι δὲ ὁ νόμιμος λόγος, διὸ διν μάλιστα ζητεῖται τῇ διαθήκῃ ἀκύρωσις, τὴν δὲ ψευδήν καὶ τὴν ἐγτεθεν εἰκαζομένη μανία τῇ παράνοια τοῦ δικιέτου ικανῶς κατεδείχθη, νομίζομεν, διὸ τὸν ἀνωτέρω ἐν τοῖς Ἐρμηνευτικοῖς διελάθομεν.

§ 2: *Kai oī mēr oīkeiōi kai oī προσήκοντες ēpī tōtōi oī tōtōi ἀξιοῦσιν ἡμᾶς kai tōn ὁμολογουμένων, ὃν Κλεώνυμος κατέλιπεν αὐτοῖς tōtōi ἴσομοιρῆσαι: oītōi dē el̄s tōtōi ἥκουσιν ἀνασχυντίας, ὡσατε. kai tā πατρῶa προσαφελέσθαι ζητοῦσιν ἡμᾶς u.tē.*

Πάντες οἱ ἀνέκδοται τὰ ēpī tōtōi πλημμελή, νομίζοντες, οἱ μὲν ὅλως ἔξειδαν τοῦ ἑδάφους (Schöm. Scheib. Thalh.) οἱ δὲ ἀπλῶς ἐν ἀγάρῳ. καὶ ἐνέχλεισαν (Buerm. Wyse) ἐπίσης ἀποδοκιμάζοντες αὐτά. Τῷ δυτὶ δὲν είνε ἀδύνατον ταῦτα κατὰ πλάνην ὑπὸ τοῦ ἀντιγράφειως νὰ ἐπικελήθησαν, τοῦ βλέμματος αὐτοῦ αἴφνης ἀπὸ τοῦ ἀμέσως προγραμμένου στίχου: ὀφείλειν ἐπὶ tōtōi ἐκείνῳ φάσκοντες ἀργύριον. ἐπὶ ταῦτα μετενεχθέντος. Ἄλλὰ περὶ τούτου δὲν πρόκειται.

Τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ: κατέλιπεν αὐτοῖς tōtōi ἴσομοιρῆσαι, θεατῶν μὲν ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν ἐνσήθησαν, ὑπὸ τινῶν δὲ αὐτῶν καὶ ἐνομίσθησαν ἐπιφαλμένα. Οὕτως δὲ Schömann στίζει μὲν διὰ κόμματος μετὰ τὴν ἀντων. αὐτοῖς, τυντάσσει δὲ αὐτὴν πρὸς τὸ β. κατέλιπεν. Ότι γὰρ ἀντίληψις αὗτη τοῦ σοφωτάτου ἀγδρὸς μάγεται ἀντικρὺς πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ ἥγτορος, μαρτυροῦσιν αὐτοῖς οἱ ἐνάγοντες, εὑθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου διαρρήδηγη περὶ τοῦ Κλεώνυμου λέγοντες: ζῶν μὲν ἡμῖν κατέλιπε τὴν οὐσίαν, ἀποθανὼν δὲ κινδυνεύειν περὶ αὐτῆς πεποίηκε. Ἀδύνατον τὴν ἄρα σύτῳ ταχέως τούτων ἐπιλαθόμενοι νὰ εἰπωσιν δτὶ δὲ Κλεώνυμος τὰ αὐτοῦ, αὐτοῖς, τοῖς ἀντιδόκοις δηλον δτὶ, κατέλιπεν.

Ο Scheibe δὲ καὶ δ Buermann, τούτῳ πειθόμενος, στίζουσι μὲν ὅρθως διὰ κόμματος μετὰ τὸ κατέλιπεν, ἀμφότερος δὲ ὅμως τὴν ἀντων. tōtōi διελίζουσι περικλείοντες ἐντὸς ἀγκυλῶν. Ο Buermann μάλιστα (Herm. τ. XIX σ. 362) τῷ tōtōi ἀπαρεσκόμενος καὶ γίγασσεν ἀντ' αὐτοῦ αὐτοῖς tōtōi.

Ο Wyse ἐπίσης τὸ αὐτοῖς tōtōi ἀποδοκιμάζων, ἀποφαίνεται (σ. 184): The fault is the position of αὐτοῖς, a word which

here ought to be unemphatic: τούτων αὐτοῖς is the proper order. "Οθεν μεταχινῶν τὴν παραδεδομένην γραφήν, διορθοί σμα καὶ καταχωρίζει ἐν τῷ ἔδάφει: αὐτῶν τούτων.

Μόνος δὲ Thalheim ἐπίσγρ. μὲν στίζει δρθῆς διὰ κόμματος μετά τὸ δ. κατέλιπεν, τηρετ δ' ἀμετάβλητον τὴν παλαιάν γραφήν: κατέλιπεν, αὐτοῖς τούτων ισομοιοῦσαι. Τούτῳ δὲ καὶ τίμεις συμφωνοῦμεν πληρέστατα.

Ἄνωτέρω, ἐν τοῖς Ερμηνευτικοῖς διελάθομεν περὶ τῶν ἔκατέρωθεν χπαιτήσεων τῶν ἀντιδίκων καὶ ὅῃ ἄρχ καὶ περὶ τοῦ βχρύνοντος, κατὰ τοὺς ἐκ δικτύης κληρονόμους, τὰ πατρῷα τῶν ἐναγόντων χρέους πρὸς τὸν Κλεώνυμον. Ἐπίσγρ. δ' αὐτόθι διελάθομεν καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τῶν παρεμβάντων προτεθέντος συμβιβασμοῦ. Άλλον δὲ εἰπεῖται ἐπίτηδες ἀπεφύγομεν τότε νὰ ἔξετάσωμεν ὃν διὰ τῆς συμβιβαστικῆς προτάσεως περὶ τῆς εἰς τρία ίσα μέρη, διαχοριστῆς τῆς διμολογουμένης κληρονομίας τοῦ Κλεώνυμου ἀπεσθένηντο ή μή κι ακτὰς ἀλλήλων ἀπαντήσεις τῶν διαφερομένων, ἐκείνων μὲν ἀξιούντων, ὡς εἶργται. χρέος τι πρὸς τὸν Κλεώνυμον τῶν ἐναγόντων, τούτων δὲ ἀργούμενων μὲν τοῦτο. τὰ δὲ πατρῷα ἀπαντούντων ἀγέπαρχα. Λοιπὸν τοῦτο ἔξεταστέον ἐνταῦθα.

Περὶ τῶν ἐναγόμενων λέγουσιν οἱ ἐνάγοντες (§ 1) δτι οὗτοι οὐ τῶν Κλεωνύμου μόνον ἀμφισβητοῦσιν ἀλλὰ καὶ τῶν πατρῶων, ὁφείλειν ἐπὶ τούτοις ἐκείνῳ φάσκοντες ἀργύριον. Εἰς ταῦτα δ' ἀμέσως, ως ὑπὲρ ἔχωτων, ἐπάγουσιν οὗτοι, δτι οἱ παρεμβάνοντες γένισταν τούτοις: καὶ τῶν διμολογουμένων, ὡς Κλεών. κατέλιπεν, αὐτοῖς τούτων ισομοιοῦσαι. Ἐνταῦθα εἶνε γοργίζειν παντὶ φανερά ή ἐπιδοτική ἔννοια τοῦ συγγρ. καὶ διὸ τὸ δέλον γιωρίσην νοστέον ἔστε: οἱ τούτων οἰκεῖοι καὶ προστήκοντες οὐ μόνον ἔφασκαν οὐδὲν γέμαξε ἐπὶ τοῖς πατρῷοις ὁφείλειν τῷ Κλεώνυμῳ. Άλλον γένισταν γέμαξε καὶ τῶν διμολογουμένων, ὡς Κλεών. κατέλιπεν, αὐτοῖς τούτων ισομοιοῦσαι.

"Οτι δ' αὕτη, δηντως εἶνε γέννοια τῶν λεγομένων. περιφραγμὸς αὔτης δηγλοῦσιν οἱ ἐνάγοντες, πρὸς δετέξιν τῆς ἀντιθέτου γγόμης τῶν ἐναγντῶν, πάλιν ἐπάγοντες: οὗτοι δὲ εἰς τοῦτο ἥκονται ἀγαποχυτίας, ώστε καὶ τὰ πατρῷα προσαφελέοιται ζητοῦσιν ἡμᾶς. ων δ' αὐτὸς χθῆκε, οὐ μόνον οὐ βούλονται γέμαξε αὐτοῖς τοῖς ἀντιδίκοις τούτων (τῶν Κλεων.) ισομοιοῦσαι. Άλλον καὶ τὰ πατρῷα ζητοῦσι προσαφελέ-

σθαι ήμας. Πρόλ. δὲ καὶ κατωτέρῳ § 35 τὸ ἴσομοιρῆσαι διμοιότατα συντασσόμενον: οὗτοι δ' ἔργῳ λύουσιν ἐπέλοντες ήμῖν ἴσομοιρῆσαι τῆς οὐσίας.

Ἄλλὰ διὰ τούτων ἐπίσης ἐδειχθῇ, νομίζομεν, ὅτι καὶ γε ἀντων. αὐτοῖς καλῶς τε καὶ ἐμφαντικῶς ὅπου τέθειται κεῖται, ἀκριβῶς πρὸς δεῖξιν τῆς ἀντιθέσεως.

Πλαραχτηροῦμεν δέ τι καὶ ἐν τῇ γχλλ. μεταφράσει τοῦ Dareste ὁ ἐπιθετ. συνδ. καὶ πρὸ: τῶν διμολογουμένων μένει δλως ἀμετάφραστος. διὰ δὲ τοῦτο δὲν διαλέχμπει πλήρης γε ἔννοια τοῦ ἑλλ. κειμένου. "Εγεις δέ τοιούτοις ως ἔξις: Toutes les personnes de leur maison et de leur famille, trouvent juste que, sur les biens reconnus laissés par Cléonyme, nous prenions une part égale à la leur, et eux, ils n' ont pas de honte; ils cherchent à nous enlever jusqu' à nos bien paternels.

Νομίζομεν ὅτι διά τινων μεταδολῶν δὲ νοῦς τοῦ χωρίου θὰ ἐδύνατο γὰρ ἐκφρασθῆ, ἀκριβέστερον ὥδε: Et tandis que les personnes de leur maison et de leur famille, trouvent juste que nous prenions même sur les biens reconnus comme formant l'héritage de Cléonyme, une part égale à la leur, eux, ils sont à ce point dévergondés, qu'ils cherchent à nous enlever en plus nos biens paternels.

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν δὲ Wyse (αὐτόθ. σ. 180) ἐν τῇ περιλήψει τῶν §§ 1-8 ἐκφράζει συντόμως ως ἔξις: For, although the friends of our opponents concede our right to an equal share in Cleonymus' estate, our adversaries themselves not only claim this property, but, on account of alleged debts to Cleonymus, seek also to rob us of our very patrimony.

§ 11. Καὶ εὐθὺς ἔρωιῶντος τοῦ Δεινίου παραχρῆμα εἴ τι ήμῖν ἡ τῷ πατρὶ ἐγκαλεῖ τῷ ήμετέρῳ, ἀπεκρίνατο... δι τούδεν πονηρὸν ἐγκαλεῖ καὶ ἐμαρτύρησεν ως ὀργιζόμενος ἐκείνῳ καὶ οὐκ ὀρθῶς βουλευόμενος ταῦτα διέθετο. Πῶς γὰρ διν εὖ φρονῶν, ὃ διηδρεῖς, κακῶς ποιεῖν ήμᾶς ἐβουλήθη κτέ.

Οἱ λέγοντες κατὰ πολλοὺς ἐκάστοτε τρόπους πειρῶνται γάποντες τὰς διεκθέτηρν ως ἐξ ὀργῆς οὐκ εὖ φρονοῦντας τὴν μανιῶντας, ἵτε τὰς διεκθήκας διέθετο, αὐτοὶ δὲ οἵμως οἰδεῖποτε τὸ παράπονον ἀπ-

εὐθείας προτείνουσι τὴν ἴσχυρισιν ταύτην, τὸ μὲν ἵσως ἵνα μὴ ἀσέ-
βειαν οὕτω πρὸς τὸν θεῖον δεικνύντες, δυσαρεστήσωσι τοῖς δικαιοτάτοις,
τὸ δὲ καὶ μᾶλλον προτιμῶντες ἐν' αὐτοῖς οἱ δικαιοτάτοι εἰς τὰ συμπέ-
ρασμα τοῦτο οἰκοθεν καταλήξωσιν.

“Ομως ἀπίθανον βλωτὸν ἥμιν φέρεται ὅτι ὁ Κλεώνυμός, ὑπὸ τοῦ
Δεινίου ἐρωτώμενος, καὶ δὴ παραχρῆμα εὐθύς, μετὰ τὴν τύνταξιν
τῆς διαθήκης, εἰ τοῖς θρφανοῖς ἡ τῷ πατρὶ αὐτῶν ἐγκαλεῖ, ἐδύ-
νατό ποτε χύτὸς περὶ ἑαυτοῦ, καὶ δὴ δημοσίᾳ, νὰ δμολογήσῃ ὅτι
δργιζόμενος ἔκείνω καὶ οὐκ δρθῶς βουλευόμενος ταύτας (1) διέθετο.

Ἴσως τις λίαν σπεύδων γ' ἀντιλέξῃ ἥμιν ἴσχυρίσηται ὅτι καὶ
κατωτέρω ἐν § 43 δμοιότατα περὶ τοῦ Κλεωνύμου κείται, ὅτι τὰς
διαθήκας διέθετο δργισθεὶς καὶ οὐκ δρθῶς βουλευόμενος. Ναί, ἀλλ'
ἔκει μὲν ταῦτα λέγουσιν οἱ ἀναγοντες, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέ-
θέτου, ἐν φρεσκειμένῳ ἥμιν χωρίῳ, αὐτὸς ὁ Κλεώνυμος πα-
ρίσταται δημοσίᾳ περὶ ἑαυτοῦ δμολογῶν, ὅτι παρεφερόντες ὅτε τὰ ἔχυ-
τοῦ διετίθετο.

Διὰ ταῦτα τὸ οὐκ δρθῶς βουλευόμενος ἀπλῶς ὡς συμπέρχομεν
τοῦ ῥήτορος ἐκλαμβάνοντες, τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ νομίζοντες τὸ χωρίον
μικρὸν ἐφθαρμένον, ὡδε διορθοῦντες ἀναγινώσκομεν: καὶ οὐκ (ἴσος)
δρθῶς βουλευόμενος κτέ. “Οτι δὲ δντως πρόκειται περὶ συμπερά-
σματος αὐτὸς ὁ ῥήτωρ ὑποδηλοῖ, ἀμέσως πρὸς δικαιολογίαν αὐτοῦ
ἐπάγων: πῶς γὰρ δν εὐ φρονῶν, ὃ δνδρες, κακῶς ποιεῖν ἥμᾶς
ἔβουλήθη κτέ.

Ἄλλα καὶ παλαιογραφικῶς ἡ τοῦ ἀρ(α) παράλειψις εὐκόλως
ζητηγεῖται, ὑποτιθεμένου ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς ἐπίτηδες παρέλιπεν νομί-
σας ἥμαρτημένην ἐπανάληψιν τῆς ἀρκτικῆς συλλαβῆς τῆς ἀμέσως
ἐπομένης λ. δρθῶς (ἀρ-δρ).

Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ δ Darestē ἐν τῇ γαλλ. μεταφράσει (σ.
5 § 11) οὐ μόνον τό: οὐκ δρθῶς βουλευόμενος, ὡσπερ ἥμεῖς, ἀλλὰ
καὶ τό: δργιζόμενος ἔκείνω, ἀμφότερα ἐκλαμβάνει ὡς συμπεράσματα
τοῦ: ἀπεκρίνατο... ὅτι οὐδὲν πονηρὸν ἐγκαλεῖ, διὸ καὶ ὡς ἔξης μετα-
φράζει: Quand, à l' instant même, Diniās lui demanda s'

(1) “Ορ. κατωτ. ὑπὸ τὴν § 26 τὸν λόγον δι' ὃν διορθοῦντες ἴντασθα ἀπέ τοῦ
ταῦτα ἀναγινώσκομεν: ταύτας(ς). E. A. της Κ. της
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

il avait quelque grief contre nous ou contre notre père, il répondit . . qu' il n' avait aucun reproche à faire, témoignant par là qu' il agissait ainsi par ressentiment contre Diniās, ce qui n' était pas raisonnable.

Ως βλέπει ἔχαστος τὸ δ. μαρτυρεῖν ἐνταῦθα νοοῦμεν ὡς δηλοῦν δι τοὺς περὶ ἔχυτοῦ δ Κλεωνυμίδος ἐμαρτύρησεν, οὐ. ὡς λέγομεν σήμερον, ὑμελόγησεν, δι τὰς διαθήκας δργιζόμενος διέθετο. Ὁρθῶς εἰ δ Wyse ἐν τῇ πολυωφελεστάτῃ δυτικῇ ἐρμηνευτικῇ ἔκδόσει κύτου (σ. 196) παραβάλλει τοῦτο πρὸς τὸ τοῦ Δημοσθ. πρ. Πανταίν. § 18: οὐδὲν μόνον ἡμῖν εἰσὶν οὖτοι μάρτυρες . . ἀλλὰ καὶ Πανταίνετος ταῦτος. δι τοῦ γὰρ λαγχάνων Εὐέργειος τὴν δίκην εἶσεν ἐμέ, τότε ἐμαρτύρει πρὸς ἐμ' αὐτῷ μηδὲν ἔγκλημα ὑπόλοιπον εἶναι.

§ 26: Καίτοι σκοπεῖτε καὶ ἐντεῦθεν τὴν ἀραιοχυντίαν αὐτῶν, οἵτινες ταύτας τὰς διαθήκας ἀξιοῦσιν εἶναι κυρίας, δις διμολογοῦσι μηδὲ αὐτὸν τὸν διαθέμενον ταῦτα δοθῶς ἔχειν ἥγεισθαι κτέν.

Πρῶτος δ Mai (1815) μετὰ δ' αὐτὸν καὶ δ Scheibe καὶ δ Buermann καὶ δ Thalheim τὴν μετὰ τὸ διαθέμενον δυτικήν ταῦτα ἔκέντειταιν ἐν ἀγκύλαις, καθὼς δὲ ἐ τελευταῖς τῶν ἐκδοτῶν τούτων διδασκειν ἐν ταῖς Ὑποστημειώσ., καὶ δ Meutzner ἀντὶ τοῦ ταῦτα γίνεσσε: τὰ αὐτοῦ.

Τούγχαντίον δ τε Schömann καὶ δ Wyse ἀνέγκλητον νομίζοντες τυροῦσι τὴν παραδεδομένην γραφήν.

Καὶ ἡμῖν ωσαύτως τὸ ταῦτα προσπίπτει πως ὑπόπτον, εἰ καὶ ἀγωτέρω ἐπίσης ἀπκαντᾶ (§ 11): καὶ ἐμαρτύρησεν ὡς δργιζόμενος ἐκείνῳ . . ταῦτα διέθετο. Άλλ' ἐπειδὴ οὐτ' ἔκει, οὔτ' ἐνταῦθα, ἔτι διλιγώτερον μάλιστα, τὸ ταῦτα εὐχρημοστεῖ (διότι οὐδαμῶς οὐδαμόθεν φαίνεται τίνα τὰ ὑπὸ τῆς δεικτ. ἀντωνυμίας δεικνύμενα), νομίζομεν δι τοῦ ἐν μόνον γράμμα ἐκπεσὸν προσθῶμεν, πάντα καλῶς ἔξούσι. Διὸ ἐνταῦθα μὲν ἀναγινώσκομεν: τὸν διαθέμενον ταύτα⟨s⟩, ἐν δὲ § 11: ταύτα⟨s⟩ διέθετο.

Τὸν δὲ ταῦτα ταύτης συνηγορεῖ αὐτὸς δ Ἰσαίος, πλέον ή ἀπαξὲ ἐν αὐτῷ τὸύτῳ τῷ π. τ. Κλεων. κλήρο. λόγῳ. διμοιότατα λέγων. § 11: τὰς διαθήκας ταύτας διέθετο. § 15: Δευτέρᾳ πολεμῶν ταύτας τὰς διαθήκας διέθετο. § 26: ταύτας τὰς διαθήκας

ἀξιοῦσιν εἶναι κυρίας. § 30: ὅτε τὰς διαθήκας ταύτας ἐποιήσατο. § 35: τίς ἀν ύμῶν ταύτας εἶναι κυρίας τὰς διαθήκας ψηφίσαιτο. § 48: δοσῷ γὰρ ἄν... πειρῶνται πείθειν ύμᾶς ὡς ἐκεῖνος διέθετο ταύτας τὰς διαθήκας. Πρβλ. ἔτι. § 21: δικαίως ἄν δῆλου τὰς τοιαύτας διαθήκας ἀκύρους ποιήσαιτε.

Οὐδὲν δὲ βλάπτει ἡ ἐπαγάληψις τοῦ ταύτας ἐν τῷ ὑποχειμένῳ ἥμιν χωρίῳ τούναντίον εὐτονώτερον τὸν λόγον καθίστησιν, ἐν ἀρχῇ μὲν προτκσσόμενον, εἰς τὸ τέλος δ' ἐπιτασσόμενον αὐθις. Πρβλ. § 48: ταῦτα λέγοντες... καὶ ταῦτα πάντα λέγοντες.

§ 33: Καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μάρτυρας.

(Ὕπτως, ἀκεύ τοῦ ἀρθρ. τούς, οὐ μόνον ἐνταῦθι, ἀλλὰ καὶ ἀνωσέρινοεῖς τὸ τέλος τῆς § 16 ἀναγινώσκεται: καὶ τούτων μοι κάλει μάρτυρας. Καὶ ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ τῶν χωρίων τούτων δὲ Schömann τούτους κωδίκων ἀκολουθῶν, τὸ ἀρθρον προσέθετο, ὥσπερ καὶ διεκάριστος πρότερον, ἀλλ' οἱ νεώτεροι ἐκδόται πάντες τῷ Κριψικῷ εγγρέντι κώδικι (A) καὶ τῷ Ἀμβροσιανῷ (Q) στοιχοῦντες, ἀμφότεροι ἀκεύ τοῦ ἀρθρου ἔξεδοσαν.

Ημεῖς τῷ Schömann ἀνενδοιάστως πειθόμενοι (αὐτόθ. σ. 190), δοξάζομεν σὺν αὐτῷ, δτι τὸ ἀρθρον τοὺς μάρτυρας plane necessarium ὅν, ἐξ δλιγωρίας ἢ ἀβλεψίας παρελείφθη ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων. Σημειωτέον δ' δτι, καθά ἐπικαίρως παρατηρεῖ δ. Wyse (σ. 201) ἐν τῷ ἀρίστῳ τῶν κωδίκων, τῷ Κριψικῷ, ἐν τῶν κυριωτάτων σφαλμάτων εἶνε ἡ παράλειψις τῶν μικρῶν λέξεων, δτι δ' ἐν μόνῳ τῷ Ἰσαίῳ τὸ ἀρθρον ἐλλεῖπον, διὰ χειρὸς μὲν τοῦ πρώτου διορθωτοῦ τοῦ X' φου (A 1) 19κις προστέθειται, 17κις δὲ ὑπὸ τῶν νέω τέρων κριτικῶν. Ἐπίσης παρατηρεῖ δ. λογιώτατος ζνήρ, δτι ἐν τῷ σώματι τῶν Δγμοσθενείων λόγων οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἐκφορὰ εὑρέθη πλὴν τῆς κρατούσῃς συγάρθρου: κάλει... τοὺς μάρτυρας (1).

Ἄλλὰ καὶ ἀκεύ τούτων, αὐτὴν καθ' ἔαυτὴν ἡ ἐκφρασις κάλει μάρτυρας τοσοῦτον εἶνε φάνερως πλημμελής καὶ ἀνόητος, δσον καὶ αἱ ἑξῆς παραπλήσιοι καὶ ὡς εἰπεῖν στερεότυποι, εἰ ἀνάρθρως ἔξεφέ-

(1) Ἡμεῖς δημος. εῦρομεν δπαξ ἐν τῷ κ. Μειδ. § 174 (Ἐκδ. Dindorff 1851) καὶ τὴν ἐλλιπῆ γραφήν: κάλει μοι καὶ τούτων μάρτυρας, ἀντὶ τῆς πλήρους (§ 121): κίλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας. Ἐπίσης ἐν τῷ πρ. Εύδουλος. § 27: κάλει καὶ τούτων μάρτυρας.

ρούτο: ἀνάγυρωθι μαρτυρίας ἡ νόμον — ἀναγίνωσκε μαρτυρίαν ἡ νόμον — λιπή μαρτυρίαν ἡ νόμον — λέγε μαρτυρίας — λέγε δόγματα, ψήφισμα, γραφὴ — φέρε κατάλογον, διαμποτυρίαν καὶ μυρία ἄλλα, ἀντὶ τῶν διρισμένως ἀεὶ καὶ μετὰ τοῦ ἀρθρου ἐκφερομένων, ὃν βρίθουσι τὰ κείμενα τῶν δητόρων. Προσθῶμεν δ' εἰς ταῦτα δτὶ ὥσπερ αἱ ἐπιγραφαὶ Μάρτυρες, Μαρτυρίαι, Νόμος οὐ λίκη σπανίως τέλεον ἐλλείπουσιν (1) ἡ ἡμαρτημένως καταχωρίζονται, (2) οὕτως ἐπίσης ἐν τοῖς νῦν σωζόμενοις ἀντιγράφοις τῶν δητόρων ἡ δλως ἐλλείπει (3) ἡ εἶνε ἡκρωτηριασμένη (4) ἡ πολλάκις μονολεκτικῶς μόνον ἐκφέρεται ἡ τοῦ λέγοντος ἐντολὴ πρὸς κλῆσιν τῶν δεδηλωμένων μαρτύρων ἡ ἀνάγνωσιν τῶν προσκομίζομένων ἐγγράφων. (5).

Τὰ δὲ εὐάριθμα χωρία, ἐν οἷς ἀπαντᾶ ἡ ἀγενούτου ἐκφορὰ τῆς προσκλήσεως: οὐάλει μάρτυρας καὶ εἰς ἡ παραπέμπουσιν αἱ ἐκδόται, εἰσὶ τάδε: Λυσ. κ. Ἀγοράτ. § 66, π. δημ. ἀδικτημ. §§ 2, 3, 9. ὑπ. Πολυστρ. § 26. — Ἰσοκρ. Τραπεζ. §§ 12, 16. πρ. Καλλίμαχ. §§ 8, 54. — Ἀντιφ. π. τ. Ἡρόδ. φον. §§ 35, 56. Τούτοις δὲ προσ-

(1) Οὗτοί λ. χ. ἐν τῷ π. τ. Κλεων. κλ. λόγῳ § 32 ἡ ἐπιγραφὴ Μάρτυρες λείπει: δλως; ἀπὸ τῶν κωδ. ABQ, προστεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Mai. Ὡσαύτως ἡ ἐπιγραφὴ Νόμος λείπει ἔτι καὶ νῦν ἀπὸ τοῦ π. τ. Μενεκλ. κλήρ. § 13 μὴ προστεθεῖσα.

(2) Ὁμοίως, ἐπὶ παραδίγματι, ἐν τῷ Δημοσθ. πρ. Σπουδίαν § 18 κακῶς νῦν κεῖται Μάρτυρες ἀντὶ Μαρτυρίαι, τοῦ ἀντιγραφέως πλανηθέντος ἐκ τῶν ἐπίσης ἡμαρτημένως ἐν τῷ ἀμέσως ἡγουμένῳ στίχῳ ἀναγινωσκομένων: τῶν μαρτύρων ἀκούσατε. λέγε, ἀντί: τῶν μαρτυριῶν ἀκούσατε, ὡς σαφῶς μαρτυρεῖ τὸ λέγε, ἀείποτε δηλοῦν δτὶ πρόκειται περὶ ἀναγνώσεως μαρτυρίας, νόμου, προσκλήσεως, διαμαρτυρίας καὶ τῶν τοιούτων. Προβλ. αὐτόθι. §§ 10, 28. κ. Τιμοκρ. §§ 41, 44, 53 καὶ ἐπ. ὡς ἐπίσης ὅπου τὸ λέγε ἀπαντᾶ ἐν τοῖς ἄλλοις λόγοις τοῦ δητοροῦ.

Ἐπίσης ἐν τῷ κ. Εὐέργ. κ. Μνησιβ. § 44 κακῶς νῦν ἀναγινώσκεται Μαρτυρίαι, ἐν ὧ διαρρήδην ὁ δητωρ λέγει δτὶ μάρτυρας παρέξεται.

(3) Εἰ καὶ περιττὰ τὰ παραδείγματα, διότι πάμπολλά εἰσιν. δμως δρ. Δημοσθ. π. Ἀφοβ. § 39. πρ. Ἀπατούρ. § 3, πρ. Πανταίν. § 8, πρ. Βοιωτ. π. τ. ὀνόμ. §§ 5, 19, 24 κλ. πρ. Βοιωτ. π. τ. προικ. §§ 7, 15, 18 καὶ πλειστάκις ἄλλαχοῦ ἐν τε τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν Δημοσθένους καὶ τῶν ἄλλων δητόρων λόγοις.

(4) Ὡσπερ λ. γ. ἐν τῷ Λυσ. ὑπ. τ. Ἀριστοφ. χρημ. § 59, κ. Ἀγοράτ. § 81 (ἔκδ. μειζ. Thalbcim) Ἀντιφ. π. τ. Ἡρώδ. φον. §§ 61, 83. π. τ. Χορευτ. § 15 (ἔκδ. Blass 1892).

(5) Ὡς γνωστὸν δὲ ἡ μὲν πρὸς ἀνάγνωσιν ἐντολὴ ἐδίδοτο τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου (Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. κεφ. 67. 3) ἡ δὲ πρὸς κλῆσιν τῶν μαρτύρων τῷ δικαστικῷ κύρου (Δημοσθ. κ. Θεοχρ. § 42. Αἰσχ. π. Παραπρεσδ. § 36) ἔχοντει καὶ ἄλλα καθήκοντα (Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. κεφ. 64. 3, 66. 1, 68. 4, 69. 1).

τίθεται καὶ γῆραις ἔτερος δύο σημεσθεντά χωρία, τὸ μὲν ἐκ τοῦ πρ. Ματ. § 174, τὸ δὲ ἐκ τοῦ πρ. Εὐθονίου, § 27. Σημειώτεον δὲ περὶ ἑνὸς τούτου, τοῦ Ἰσοκράτ. Τραπεζ. § 12, ὅτι καθόλη παρατηρεῖ ἐγένετος Κορχίς (1) ἀντὶ τοῦ; καὶ τούτων μάρτυρας, εὐ τῷ ὑπὸ Διογούσιου τοῦ Ἀλικαρνασσέως παρειθεμένῳ ἀποσπάσματι ἀναγνώσκεται: καὶ μοι ἀνέβητε τούτων μάρτυρες, ὅπερ μηγύνει ὅτι ἐγένετο ὁ Διογούσιος παλαιότερος ἐντυγράφῳ τῇ γραφῇ αὕτη καὶ οὐχὶ τῇ παρατηρεσίᾳ γῆραιν ἔκειτο.

Ἐκ τεύτων πάντων τί συγάγει μεν;

Ὄτι πάροις καὶ περὶ ὧν γῆραις ὁ λόγος συγγένεσταται ἡγείσεις γηρατείας παλαιότητος διπλῶν τῶν ἀγητόρων ἐγράφουται τῇ καὶ παρελείπουσες ἔλατος ἑνίοτε. οἰκεῖται καὶ γνωριμόταται οὗται τοῖς πᾶσιν καὶ δὴ, ὡς εἴπομεν, στερεότυποι, διυγάμεναι γ' ἀναπληρῶνται προχείρως ἀκάτιστοτε καὶ διὰ μᾶς μόνον τὸ ξεωτὸν οἶον κάλει, λέγε, ἀνάγνωσθι κλ. τῇ καὶ διὰ νεύματος τοῦ λέγοντος ἀπλῶς· οὗτοι μάλιστα γομφοίμεν εἶγεται τῇ ἔτι καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐντυγράφοις παρατηρούμενη τελεία πολλάκις ἔλλειψις αὐτῶν. Εἰτα δὲ τοιούτων δυτῶν τῶν παλαιότατων ἀρχετύπων, οἱ μεταγενέστεροι: διασκευασται καὶ βιδηισγράφοι προθυμούμενοι γ' ἀποδείξωσι τελειότερον τὸν λόγον, πολλάκις προσετίθεσσαν οἰκοθεν τὰ ἔλλειποντα, ὁδηγούμενοι μάλιστα διπλὸν τὴν οἰκείας ἀκάτιψη ἡγείσει τοῖς χρήσεως, οἷς ἐν τοῖς νῦν σφυρομένοις Χ' φοις βλέπομεν ταῦτα. Ἐπειδὴ δὲ τῇ κρατοῦσα παρὰ πᾶσι τοῖς ἡγείσορσιν ἐκφορὰ εἶνε τῇ σύναρθρος: κάλει τοὺς μάρτυρας, οὐδεὶς δὲ λόγος οὔτε γραμματικὸς οὔτε ἐρμηνευτικὸς διεκπιλογεῖ τὸ παράπαν τὴν ἔλλειψιν τοῦ ςρθρού, πάντως ἀναγκαῖον δυτος, γῆραις τοῦλάγιστον ἀναγνῶστας ἀποφανόμεθα, ὅτι, ὅπου τὸ ςρθρον ἔλλειπει καὶ δὴ δρᾶ καὶ ἐν τοῖς περὶ ὧν γῆραις ὁ λόγος δύο καὶ μόνοις γωρίοις τοῦ Ἰσαίου, ὁφελομεν ως τάχιστα γ' ἀποκαταστήσωμεν αὐτό.

§ 45: ἐπειδὴ δὲ τῷ Ξενοκλεῖ γῆραις δ "Ἐρδιος τὴν λίσλφιδῆν σου, ἐπέτρεψας <ἄν>, δ Νικόδημε τὴν ἐκ τῆς ἐγγυητῆς τῷ Πύρρῳ γεγενημένην ως ἐξ ἐταίρας ἐκείνῳ οἵσαν ἐγγυᾶσθαι;

Οὕτως: ἐπέτρεψας <ἄν>, κατὰ τὴν τοῦ Ἀλδου ἔκδοσιν, ἐκδό-

(1) Ἐν ἄκρ. Ἰσοκράτ. Μέρ. Β' σ. 260.

ταὶ πάντες, πρὸ τοῦ Buermann, μετὰ δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Thalheim, ἐξ ὃς Buermann καὶ ὁ Wysö παραλείποντι σχέσει τὸν ἄν.

Καὶ καθ' ἡμᾶς ὑπάρχει τι ἐνθάδε σφαλμάτιον ἢ μᾶλλον παράλειψις, νομίζομεν δὲ ὅτι ἀρτιον τὸ χωρίον ἀποκαθίσταται ἀν ἀμέσως πρὸ τοῦ ἐπέτρεψας πρόσθιῶμεν ἐκπεσὸν τὸ προσῆκον ἐρωτηματικὸν μόριον: <πῶς> ἐπέτρεψας, τῷ Νικόδημε, κτέ. ὡς ἀκριβῶς μίκρὸν ἀνωτέρῳ κεῖται: § 40: φέρε γάρ, τῷ Νικόδημε, εἰ ησθα ἥγγιτης... τὴν ἀδελφὴν καὶ εἰ ἥδεις... πῶς ἐπέτρεψας... ἐπιδικάσασθαι τοῦ κλήρου καὶ. Φιλεῖ δὲ ὡς γνωστὸν τὰς ἐπαναλήψεις ἐξήτω.

§ 47: οὐτε γάρ ἐπιτίμιον ταῖς πρὸς τὸν ἀρχοντα εἰσαγγελίας ἐπεστικ, οὐδὲ ἐὰν μηδεμίαν τῶν ψήφων οἱ εἰσαγγεῖλαντες μεταλλωσι, οὐτε πρυτανεῖα οὐτε παράστασις οὐδεμία τίθεται τῶν εἰσαγγελῶν.

Οὕτω κατὰ τὰς ἐκδόσεις ἀπάσας. Ἐλλ' ἀρά γε ἔχει ἐν πᾶσιν ἡρθῶς τὸ χωρίον ἢ μὴ πρὸς τὸ τέλος ὑπολείπεται τι σφαλμάτιον;

Καθ' ἡμᾶς ἀντὶ: οὐδεμία ἀγαγγωστέον: οὐδεμιᾶ.

Ἄγεγνώσθη δὲ φαίνεται παλαιόθεν ἥδη κακῶς τὸ: οὐδεμιᾶ, συγχθὲν ὑπὸ τοῦ ἀντιγράφεως πρὸς τὴν ἀμέσως ἥγουμένην λ: παράστασις, ἐγ φατέ ἀλήθειαν καὶ ἡ νομικὴ ἐρμηνεία καὶ ἡ γεγ. τῶν εἰσαγγελῶν κελεύουσι γ' ἀναγνῶμεν: οὐδεμιᾶ... τῶν εἰσαγγελῶν.

Περὶ τῶν πρὸς τὸν Ἀρχοντα εἰσαγγελῶν τούτων, αἷς οὐτε ἐπιτίμων ἐπεστικ, οὐτε πρυτανεῖα οὐτε παράστασις τίθεται, διελάθομεν ἐν σ. 112 ἐπ. τῶν Συμβολῶν εἰς τὸ Ἀττ. Δίκαιον (ἐν Ἀθηνᾷ τόμ. ΙΑ' σ. 1 ἐπ.) ἐρμηνεύοντες τὴν λ. Εἰσαγγελία τοῦ Κανταβριγ. Λεξικοῦ, κατόθι δὲ διεξηγούμεθα καὶ πῶς, καθ' ἡμᾶς, ἀδικήματά τινα κατὰ τὸν νόμον διὰ γραφῶν πρὸς τὸν Ἀρχοντα διωκόμενα (Ἀριστοτ. Ἀθην. Πολ. κεφ. 56.6) κατήντησαν βαθμηδὸν διὰ τῆς αὐθαιρέτου δικαιοκρατίας ἐρμηνείας νὰ διώκωνται δι' εἰσαγγελίας περὶ τούτων δὲ ἀκριβῶς εἶνε ὁ λόγος ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἡμῖν χωρίῳ.

Ἡ κατάγρησις δὲ αὗτη ἔτι μᾶλλον ἐκορυφώθη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Υπερείδου ἐν δικαίᾳ ἀγχοκτίτει: ἀγχοφονοῦντος ἐν τῷ Σύνεν. § 2: οὐτως ὑπὲρ μεγάλων ἀδικημάτων καὶ περιφανῶν αἱ εἰσαγγελίαι τοις ἡσιν, τυνὶ δὲ τὸ γιγρόμενον ἐν τῇ πόλει πάγῳ κατα-

γέλαιοιρ ἔστιν. Αἰσιόδης μὲν καὶ Ἀγαίδωρος ὁ μίτοικος αἰσιγγήλονται ὡς πλέοντος μισθοῦντες τὰς αἰλυγρίδας η ὁ νόμος καλεῖται... Εὐξένπαπος δ' ἐπέρι τῶν ἐντατίων ὅν φησιν ἀσφακέναις ὃν οὐδεμία δύπον τῶν αἰτιῶν τούτων οὐδὲν ποιοῦται τῷ εἰσαγγελτικῷ νόμῳ.

Ἐπ. ἔτι δ. Λευκόφρ. § 12.

Ἐγτεῦθεν δ' ἐπίστη γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁ λέγος κατάχρησις προῦχεν ἐκ τῆς ὑπεράγκης εὑρεῖται ἐρμηνείας τοῦ εἰσαγγελτικοῦ νόμου.

§ 48. Κεφάλαιον δὲ τὸν εἰσημέρων, φησί πάντας ἑμᾶς προσέχειν δεῖ τὸν τροῦν· δοσῷ γάρ ἂν ταῦτα λέγοντες ἀποφαίνωσι καὶ πειρῶνται πείθειν ἡμᾶς ὡς ἐκεῖνος διέθειο ταύτας τὰς διαθήκας... καὶ ταῦτα πάντα λέγοντες καὶ δισχυριζόμενοι μηδέτερον ἀποφαίνωσι μήδ' ὡς ἐγγυτέρω τῷ γένει προσήκουσι μήδ' ὡς οἰκειότερον ἡμῶν πρὸς Κλεώνυμον διέκειντο, ὅμετος ἐνθυμεῖσθε διι ἐκείνου κατηγοροῦσιν κτέ.

Ταῦτα λέγουσιν οἱ ἐνάγοντες, ἀμπαὶ μὲν διὰ βραχέων ἀνακεφαλαιοῦντες πάντα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀντιδίκων, ἀμπαὶ δὲ καὶ ἀνασκευάζοντες αὐτά.

Τὰς ἐν ἀρχῇ: δοσῷ γάρ ἂν ταῦτα λέγοντες ἀποφαίνωσι ἐστρατημένης ὑποληφθέντα, παρέσχον χώραν εἰς πολλὰς εἰκασίας. Οὕτω πρῶτος ὁ Διοδόρος διττῶς περὶ κυρτῶν γράφειν, ὅτι τοιτέστιν ἀναγγωτέον γίγνεται: *ἐν δοσῷ, ἀπαλεῖφοντες τά: ταῦτα λέγοντες ἀποφαίνωσι καὶ γίγνεται δοσῷ γάρ ἂν μᾶλλον ἀεὶ ταῦτα, μεταβάλλων, ως βλέπομεν, καὶ τὸ ταῦτα εἰς: ταῦτα, ὡς δλως ἀσχετον δυ πρὸς τὰ γραύμενα, ἐπικαλούμενος δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὴν γγώμην τοῦ μεγάλου Κοδύτου, ἐπίστης περὶ τοῦ ταῦτα λέγοντες ἀποφηνομένου διι εἰσὶν ἐφθικρέντα (Hermes XIX σ. 326).*

Ο Schömann, περὶ τοῦ δοσῷ μόνον ἀμφιβάλλων, ἔντι τοῦ γράψειν: *ἐν ᾧ ut haec sit structura*: *ἐνθυμεῖσθε διι, ἐν ᾧ ἀποφαίνωσιν - ἐκείνου κατηγοροῦσιν*. Ο Thalheim δὲ τὸ μὲν δοσῷ ἐτίρησε, τὸ δὲ ταῦτα, δλως ἐξαλεῖφων, ἀντ' αὐτοῦ γράψειν ἄμπα κατεχώρισεν ἐν τῷ ἐδάφει πλείω: δοσῷ γάρ ἂν πλείω λέγοντες κτέ.

Ο Wyse τέλος τηρεῖ μὲν ἀναλλοίωτον τὴν παραδεδομένην γραφήν, ὁβελίζων δικιάς καὶ οὗτος ὡς ἐφθαρμένα τά: δισφρ γὰρ δν ταῦτα λέγοντες ἀποδημάτωσι, ἀντ' αὐτῶν εἰκάζει διερωτώμενος: Quidni δοοι γὰρ ἀν τάνατία λέγοντες ἀναβαίτωσι?

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπιφανέστατοι χριτικοὶ ἀποφαίνονται, ημεῖς δ' δικιάς περὶ μὲν τοῦ δισφρ ὑπὸ τοῦ Scheibe διδασκόμενοι (1), περὶ δὲ τοῦ ταῦτα τῷ Ἰσαΐῳ μάλιστα πειθόμενοι, νομίζομεν δτι ἀμφότεροι καλῶς τε καὶ ὑγιῶς ἔχουσι. Τῷ ὄντι ή δοτ. δισφρ, ὡς διδάσκουσιν αἱ ὑπὸ τοῦ Scheibe παρατιθέμεναι παραπομπαί, οὐ μόνον καθ' ἑαυτὴν ἔχει ἀριθμός, ἀλλὰ καὶ τελέως ἀρμόζει ἐνταῦθα, σημαίνουσα δ τι καὶ παρ' ἕτερην σήμερον τὰ ἐν δισφρ ἐφ' δοσον ή τὸ τῶν γάλλων tantqne(2). Πίσσαν ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν δεικτήν. ἀντ. ταῦτα, πλὴν δτι οὐδὲν μέγα στρέψινε: ἐν τῶν δεικνυμένων προτάσσηται, εύθὺς παραχρῆμα ἐν καθ' ἓν εἰσικῆς ἐπιφερομένων (3): ὡς (=δτι δηλον δτι) ἔκεινος διέθετο ταῦτα τὰς διαθήκας κτέ. (4) αὐτὸς δ' Ἰσαῖος ἐξ Ἀδου ὡς εἰπεῖν

(1) Τίδε παρατηρεῖ ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἐν Praef. Grit. σ. XV: δοσφ] Cave mutare animatum in lucas. cfr. Ellendt. lex. Soph. 2 p. 378. Intpp. ad Thucyd. 6. 89. Tutt Adde Lysiae or. 4 § 13. Herod. V. 49 κτέ. Πρὸς ταῦτα βεβαίως στρέψινε: τοῦ Wyse ἵπορητικὴ παρατήρησις (αὐτόθ. σ. 230: «It is strange that any one should ever have thought the text adequately defended by references to Ellendt, Lex Soph. s. v. δοσφ; Thuc. 6. 89. 6. 92. 5. 40, Lys. 4. 13»).

(2) Ο Dareste ἀπεμακρύνθη μικρὸν τῆς διανοίας τοῦ ἀγώνος μεταφράζων: Quand ces hommes entreprennent de vous prouver... quand avec tous leurs discours et toutes leurs affirmations ils ne prouvent etc. Νομίζομεν δ' δτι ὅδε πως θὰ ἔλεγε τις ἀχριβέστερον: Tant que ces hommes entreprennent de vous prouver... et tout cela disant et prétendant, ils ne prouvent etc.

(3) Σημειούσθω δ' ἄλλως δτι οὐδὲν τούτων εἶνε νέον, ἀλλὰ πάντα ἐν κεφαλαιών τοῦ Καντιδίκων.

(4) Προβλ. νεώτατον παράδειγμα Ἀριστ. Ἀθην. Πολ. Κεφ. 9. 1: δοκεῖ δε τῆς Σολωκος πολιτείας τρία ταῦτα εἶναι τὰ δημοτικώτατα πρῶτον κτέ. «Ομως δὲ σκεύσωμεν νὰ προσθῶμεν δτι καὶ ἐνταῦθα τὸ ταῦτα ἀπεδοκιμάσθη ὑπό τε τοῦ ἀοιδίμου Blass (ἔκδ. 4η App. σ. 124: falsum est ταῦτα pro τάδε; delere rectius videtur quam mutare) καὶ ἄλλοιν ἐπιφανεστάτων φιλολόγων ἐν ταις ἐκδόσεσιν αὐτῶν, τῶν Herwerden - van Leeuwen καὶ τῶν Kaibel - Wilamowitz. Ο Kaibel 144 μάλιστα ἀντὶ τοῦ τρία ταῦτα (α) καὶ γκαστε: τρία πάντων. Τούγανίον ὁ Kenyon (ἀκαδ. ἔκδ. Βερολ. 1903), ὁ Sandys (ἔκδ. β') καὶ ὁ Thalheim (ἔκδ.

μετακαλούμενος μαρτυρεῖ καὶ βοᾷ ὅτι τὸ τιῦτα οὐ μόνον ὑπ' αὐτοῦ ἐγράφη, ἀλλὰ καὶ κάλλιστα ἔχει, διὸ καὶ αὐθις ἐπαναλαμβάνει αὐτὸν ἐπιδεικτικῶς: δέῳ γάρ ἦτι ταῦτα λέγοντες παιρῶνται πείθειν ὑμᾶς ὃς ἔκειτος διέθετο, . . . καὶ ταῦτα πάντα λέγοντες . . . μηδέτερον ἀποφαίνωσιν. . . . ήμεῖς ἐνθαμμένης ὅτι ἔκειτον κατηγοροῦντοι κτέ.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως τοῦτο δὲ μόνον προστίθεμεν ὅτι ἀντὶ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς § 48 προσέχειν δεῖ τὸν νοῦν προτιμῶμεν ν' ἀναγνῶμεν, συμφώνως τῷ κώδ. 2: δεῖ προσέχειν τὸν νοῦν.

§ 51: *Ηὔτων γάρ ἀν εἴη δεινότατον, εἰ τῶν ἀντιδίκων γιγνωσκόντων ἡμᾶς δίκαιον εἶναι τὸ μέρος αὐτῶν λαβεῖν, ήμεῖς ἀπαντεῖτος ἔχειν ψηφίσαιςθε* (1) κτέ.

Καθὼς ἐν § 16 περὶ τῶν ἐναγομένων λέγεται, οἱ τούτων φίλοι καὶ Κηρύξαιγρος παρεμβαίνοντες ἡξίουν τείμουσι τὴν οὐσίαν καὶ τὸ τρίτον μέρος διπάτων τῶν Κλεωνύμου ἔχειν τοὺς λέγοντας. Οὗτος δὲ αὐθις ἐν § 28 ἐπαναλαμβάνουσιν: ὅτι ὁ τούτων οἰκεῖος Κηρύξαιγρος δίκαιον ἡγεῖτο εἶναι μέρος ἕκαστον ἡμῶν ἔχειν τῆς οὐσίας. Λέγουσι δέ οἱ αὐτοὶ ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ λόγου § 2 δι τοῦ οἱ τῶν ἀντιδίκων οἰκεῖοι καὶ προσήκοντες ἡξιώσαν αὐτοὺς καὶ τῶν διμολογούμέρων, ὃν Κλεώνυμος κατέλιπεν, αὐτοῖς τούτων ισομοιοῦσαι, εἰτα δὲ αὐθις ἐν § 35 ὅτι τὰς δικθήκας αὐτοὶ οἱ ἀντιδίκοι ἔργῳ λύουσιν ἐθέλοντες ἡμῖν ισομοιοῦσαι τῆς οὐσίας.

Κατὰ ταῦτα τὰ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἡμῖν χωρίῳ ἀναγινωσκόμενα: δίκαιον εἶναι τὸ μέρος αὐτῶν λαβεῖν δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἢ τὴν καὶ τὰνωτέρω παρατιθέμενα χωρία σαφῶς ἐμφανίζουσιν ἔννοιαν, τὴν δικιομήγανθηλον δι τοῦ κλήρου εἰς τρία ίσα μέρη καὶ τὴν παροχὴν τοῦ τρίτου μέρους εἰς τοὺς λέγοντας. Ἄλλ' ἄρα γε δρθῶς ταῦτα ἔχουσιν ἢ μὴ μᾶλλον εἰσὶν ἐφθαρμένα;

Καθ' ἡμᾶς (καίτοι ἐξ ὧν πρὸ διφθαλμῶν ἐκδόσεων ἔχομεν οὐδένα

1909) τηροῦσι τὴν παραδεδομένην γραφήν. Προβλ. ἔτι Ισ. π. τ. Μενεκλ. κλ. § 8: ἐδεῖτο οὖν ἡμῶν δοῦναι χάρειν ταύτην αὐτῷ, ἐκδοῦναι ἀλλῷ αὐτὴν κτέ.

(1) Οὗτως δὲ Scheibe, δὲ Buermann καὶ δὲ Wyse, καὶ κατωτέρω: ἡγήσαισθε - ἀξιώσατε, ἀκολουθοῦντες τῷ Bechlerῷ, δι τοῦ ἀποδοκιμάζει δὲ Schömann δι τοῦ contra libros et praeter necessitatem τὰς γραφὰς ταύτας εἰσήγαγεν. Ο δὲ Thalheim μόνον ἀντὶ ψηφίσαισθε ἔξιδωκε ψηφιεῖσθε, τὰ δὲ ἀλλα ἀκολούθως τῷ παραδεδομένῃ γραφῇ: ἡγήσεσθε - ἀξιώσατε.

τῶν κριτικῶν δρῶμεν τοῦτοις προσκρούσαντα) τὸ χωρίον περιφανῶς νοσεῖ. Πρῶτον διότι ἀδύνατον εἶναι νὰ εὑρεθῇ ἐν τοῖς συμφραζομένοις τὸ ὄνομα ἀνθ' οὗ ἡ ἐπαναληπτ. ἀντων. αὐτῶν τέθειται: αὐτῶν τενῶν; Εἰς τὸ ἔγγυτατα δὲ κείμενον ὄνομα: τῶν ἀντιδίκων κατ' οὐδένα τρόπον δύναται δρθῆσθαι³ ἀναφέρηται, διότι τὸ μέρος εἶναι οὐχὶ τῶν ἀντιδίκων, ἀλλὰ τοῦ χλήρου ἢ τῆς οὐσίας τοῦ Κλεωνύμου. Ἡ ἀντιν. ἄρα αὐτῶν βεβαίως ἔσφαλται.

Εἴτα δὲ διότι καὶ τὸ μετά τοῦ ἄρθρου φερόμενον: τὸ μέρος ἐπίσης παρέχει ὑπόδονοιαν φθορᾶς. Τῷ δντι, καίτοι τὸ ποσοστὸν τοῦ μέρους διὰ τοῦ ἄρθρου παρίσταται ὠρισμένον, διως κατ' ἀλήθειαν μένει ἀδρίστον. Καὶ τοῦτο ἄρα καθίστησι τὸ χωρίον ὑποπτον.

Οὐθενὶ διορθοῦντες τὰ ἔφθαρμένα ταῦτα ἀναγινώσκομεν. ὅδε: τὸ *(ἴσον)* μέρος αὐτοῖς λαβεῖν.

Οὕτω διαλάμπει, νομίζομεν, πλήρης καὶ ἀκέραιος ἡ ἔννοια τοῦ μυγγραφέως: πάντων γὰρ ἀν εἰη δεινότατον, εἰ τῶν ἀντιδίκων γιγνωσκόντων ἡμᾶς δίκαιον εἶναι τὸ *(ἴσον)* μέρος αὐτοῖς λαβεῖν, ὑμεῖς ἀποντὶ αὐτοὺς ἔχειν ψηφίσαισθε (1).

Εἶνε παντὶ φανερὸν δτι τό: *ἴσον* μέρος αὐτοῖς λαβεῖν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἡ ἀπλῶς παράφρασις τοῦ *ἴσομοιρῆσαι* τινὶ τινός, ώ̄ δις ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ χρῆται δ ῥῆτωρ, ἐν § 2: αὐτοῖς τούτων *ἴσομοιρῆσαι* καὶ ἐν § 35: *ἴσομοιρῆσαι* τῆς οὐσίας.

Οτι τὸ αὐτοῖς εὐκόλως ἐδύνατο νὰ παραφθηρῇ εἰς αὐτῶν οὐδεὶς πιστεύομεν ἀντερεῖ προύχυψε δὲ πιθανώτατα ἐκ πλημμελοῦς ἀντιλήψεως τοῦ ἀντιγραφέως, συντάξαντος αὐτὸ πρὸς τὸ ἔγγυτατα κεί-

(1) O. Dereste (αὐτόθ. σ. 14) ὡς ἔξῆς μεταφράζει τὸ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος χωρίον: Ce serait en effet une chose déplorable si, quand nos adversaires reconnaissent eux-mêmes qu'il est juste de nous faire une part de ces biens, vous alliez décider qu'ils auront tout. Ως βλέπει ἔκαστος, βιαζόμενος τὸ γράμμα τοῦ πλημμελῶς ἔχοντος χωρίου, μεταφράζει ὡς εἰς ἀδρίστως ἔχειτο: μέρος τι τούτων λαβεῖν. Κατὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν προτεινομένην διόρθωσιν ὕδε πως ταῦτα μεταφραστέον: nous faire une part égale à la leur, ὡς ἄλλαχοῦ (§§2, 35) ὁ σοφὸς γάλλος μεταφράζει τὸ *ἴσομοιρῆσαι*.

Διατυχῶς στερούμεθα τῆς ἐτεί 1901 ὑπὸ Fil. P. Caccialanza μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων δημοσιευθείσης ἵταλικῆς μεταφράσεως τοῦ *'Ισαίου*, ἣν μόνον ἐκ τῆς ἐν Neue Jahrbücher σ. 66 ἐπ. τοῦ 1903 βιβλιογραφίας τοῦ κριτικωτάτου Φρ. Βλασσού γιγνώσκομεν.

μενον: ἀντιδίκων, εἰς ὃ ἔτι καὶ νῦν κακῶς ἀναφέρεται (1).

Ἡ δὲ παράλειψις τοῦ Ἰσον φαίνεται ἀρχαιοτέρα τῶν νῦν σφύζομένων ἀντιγράφων, διότι καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπίσης παραλείπεται (2).

Τῆς λ. μέρος ποιεῖται πολλάκις χρῆσιν δὲ δήτωρ ἐν τε τῷ παρόντι λόγῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, μετὰ τοῦ ἀρθρου μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔστιν δτε δὲ καὶ τοῦ δρίζοντος τὸ μέρος ἀριθμητικοῦ (3), σπανίως δὲ ἀνευ τοῦ ἀρθρου (4), ὅπου ἀορίστως ἢ περὶ γνωστοῦ ἥδη μέρους λέγει. Περὶ τούτων θὰ διαλάβωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς σὺν Θεῷ ἐν τῷ σύκείῳ τόπῳ ἔκάστοτε, ὅσάκις ἀνάγκη παρίσταται.

B'.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΝΕΚΑΕΟΥΣ ΚΛΗΡΟΥ

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Ἐν τῇ προτασσομένῃ τοῦ λόγου τούτου παλαιῷ ὑποθέσει, οἱ διώχοντες λέγονται κατὰ πληθυντ. ἀριθμὸν ἀδελφοί, προστίθεται δὲ ἐτι δὲ λόγος οὗτος εἶνε ἐναγτίος τῷ π. τ. Κλεωνύμ. κλήρου: ἐπεὶ μὲν γὰρ ὑπὲρ συγγενείας εἴπεν, ὁδε δὲ ὑπὲρ διαθήκης.

Τι κατὰ νοῦν είχεν δὲ τεχνικὸς λέγων διατάσσεις ιετὸς υιος υπὲρ διαθήκης ἀγωνίζεται ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, οἵτις διατάσσεις διαχρήσην διαψεύδει αὐτὸν λέγων (§ 14): ἐμὲ ποιῶνται οὐκέτι διαθήκης... γράψας καὶ κατωτέρω (§ 44): ἀπέφηγα... τοῦ λόγου οὐδὲ διαθήκη

(1) Τοιαῦτα, ἐκ γραμματικῆς ἀφομοιώσεως, ως λέγονται, σφάλματα τοῦ κώδ. Απαραίθησιν ίχανά ὁ Wyse ἐν σ. XXXIX τῆς Κριτ. Εισχωγής, ἐπίσης δὲ παρετήρησε καὶ ὁ Buermann.

(2) Κατὰ τὸν Wyse, ἐπιμελέστατα μελετήσαντα τὰ κατὰ τοὺς κώδικας, ἐκ τῶν παμπόλλων παραλείψεων τοῦ κώδ. Α πλεῖσται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰσὶ σφάλματα αὐτοῦ τοῦ ἀρχετύπου. "Ἐνθ' ἀνωτ. σ. XXXVI.

(3) "Ορ. π. τ. Κλων. κλ. § 16. Δικαιογ. κλ. §§ 6, 8, 16, 29. Φιλοκ. κλ. § 46. Ἀπολλ. κλ. §§ 23, 24, 25. Ἀγν. κλ. § 23 κλ.

(4) "Ορ. π. τ. Κλεων. κλ. §§ 28, 35. Ἀπολλ. κλ. § 20 κλ.